

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
“КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО”
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.О.ДЕКАНА ФСП

Яна ЦИМБАЛЕНКО

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« 28 » вересня 2020 р.

ІСТОРИЧНА РЕГІОНАЛІСТИКА УКРАЇНИ

назва навчальної дисципліни)

(шифр за ОНП (2020) В 3)

ПРОГРАМА навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти

третій (освітньо-науковий) рівень

(назва освітнього ступеня)

спеціальністю

032 Історія та археологія

(шифр і назва)

Освітня програма

Історія

(назва)

Ухвалено методичною комісією
факультету соціології та права
(назва факультету, інституту)

Протокол № 1 від 28 вересня 2020р.

Голова методичної комісії

Костянтин ПОПОВ

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« 28 » вересня 2020 р.

Київ - 2020

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

доц. каф. історії, доц., к.і.н. Боева Світлана Юріївна

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

зав. каф. історії; проф., д.і.н. Костилова Світлана Олександрівна

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

(підпис)

(підпис)

Програму затверджено на засіданні кафедри Історії

(повна назва кафедри)

Протокол від "10" вересня 2020 року № 2

Завідувач кафедри історії

(голова НМКУ 032 «Історія та археологія», гарант ОНП доктора філософії «Історія»)

(підпис)

(Світлана КОСТИЛЄВА)

(ініціали, прізвище)

"10" вересня 2020 року

Програму ухвалено на засіданні НМКУ 032 «Історія та археологія»
(протокол №2 від 10.09.2020р.)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни Історична регіоналістика України

складена відповідно до освітньої програми (ОНП-2020) «Історія»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(рівень вищої освіти)

спеціальності 032 Історія та археологія
(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна належить до циклу *професійної підготовки* навчальних дисциплін

Статус навчальної дисципліни вибіркова

Обсяг навчальної дисципліни 3 (105 год.) кредитів ЄКТС.

Міждисциплінарні зв'язки:

Навчальна дисципліна (кредитний модуль) викладається в 4-му семестрі 2-го курсу навчання з освітньо-наукової програми «Історія» (2020р.) третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «доктор філософії».

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є знання з історії України, всесвітньої історії, історії науки і техніки, історії економічної думки, політології, соціології, набуті на першому та другому РВО, а також дисципліни за програмою підготовки докторів філософії за ОНП «Історія» (2020р.): «Історичне джерелознавство», «Архівознавство України», «Інформаційно-комунікаційні технології в історичних дослідженнях». Дисципліна є важливою для здобуття додаткових універсальних компетентностей дослідника зі спеціальності 032 «Історія та археологія» за напрямом дисертаційного дослідження.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни є:

- аргументовано робити науково обґрунтовані оцінки досягненням минулого та сучасного регіонального розвитку України;

- узагальнювати, критично осмислювати та адекватно оцінювати нагромаджений в історії зарубіжний та вітчизняний досвід історичної регіоналістики;

- хронологічно співвідносити процеси, які відбувалися на землях України із загальноєвропейськими тенденціями історичного руху;

- характеризувати політико-адміністративний устрій України на різних історичних етапах, форми та засади функціонування української державності;

- аналізувати в історико-регіональному аспекті наукову літературу, статистичну інформацію, критично оцінювати та інтерпретувати її з урахуванням множинності підходів;

- використовувати здобуті знання при вивченні інших історичних дисциплін, у практичній діяльності.

-формування у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей** (здатностей):

ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, системного наукового мислення на основі загального культурного кругозору та фахових компетентностей історика-дослідника.
ЗК-2	Здатність до генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, розв'язання актуальних наукових та соціокультурних проблем.
ЗК-3	Здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей, синтезувати теоретичні знання (концепції) з результатами власних досліджень.
ЗК-4	Здатність пропонувати нові дослідницько-інноваційні проекти та самостійно їх реалізовувати.
ФК-1	Здатність самостійно організовувати науково-дослідницьку діяльність, генерувати нові ідеї та аналітичні підходи при створенні власних дослідницьких програм і проектів, використовуючи сучасні теорії, методи та інформаційно-комунікаційні технології
ФК-2	Здатність до опанування та активного використання у власних дослідженнях методологічних практик, що базуються на різних наукових школах та аксіологічних моделях.
ФК-3	Здатність до критично-оцінювального ставлення до історичної спадщини попередніх поколінь дослідників, їх досвіду, а також результатів сучасних досліджень, виявлення й аргументованої критики фальсифікованих і псевдонаукових розробок за спеціальністю історія та археологія
ФК-5	Здатність давати експертну оцінку науковим працям зі спеціальності історія та археологія, виконувати функції наукового керівника і консультанта, а також наукового редактора текстів зі спеціальності історія та археологія, співпрацювати з редакторами власних наукових робіт.
ФК-6	Здатність забезпечувати високий рівень якості власних наукових та науково-методичних праць.
ФК-7	Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати перспективні наукові проблеми в рамках спеціальності історія та археологія й пропонувати шляхи їх вирішення.
Метою навчальної дисципліни є формування здатності:	

- аналізувати теорії територіальної організації суспільства і регіонального розвитку про принципи і фактори розміщення продуктивних сил, актуальні проблеми розвитку регіонів, формування і функціонування регіональних суспільно-територіальних систем, зміст і напрями регіональної політики; визначати альтернативні стратегічні напрями розвитку організаційних систем;
- розуміти значення історичної регіоналістики для вирішення практичних проблем українського суспільства, зокрема, оптимізації регіональної політики.
- інтегрувати знання з дисципліни для поглибленого розуміння проблеми сфери діяльності, впровадження інноваційних заходів, раціоналізації практичної діяльності, отже, підвищити рівень особистої кваліфікації.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни¹.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть таких загальних **програмних результатів навчання**:

ПРН 1	Уміти детально проектувати та переконливо представляти проект колективної науково-дослідної роботи для вирішення важливої проблеми в галузі
ПРН 2	Уміти на основі знань шукати й верифікувати різнотипні джерела, формувати з них джерельну базу достатню для вирішення конкретних дослідницьких завдань
ПРН 3	Знати й уміти використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у практиці наукового дослідження та в освітньо-педагогічній діяльності.
ПРН-5	Знати, враховувати й переосмислювати наявні історичні й джерелознавчі наукові концепції.
ПРН -6	Уміти вдосконалювати наявні в межах області досліджень знання, застосовувати для цього історичний досвід.
ПРН-7	Уміти оцінювати й обґрунтовувати актуальність розробки й апробації історичних тем.
ПРН-10	Уміння презентувати результати дослідження у фаховому середовищі та для широкого загалу.
ПРН-12	Уміти на основі знань завершити оригінальне наукове дослідження у формі структурованої дисертаційної роботи, забезпеченої необхідним науковим апаратом.

В результаті вивчення дисципліни аспіранти:

а) зможуть:

- аналізувати теорії територіальної організації суспільства і регіонального розвитку про принципи і фактори розміщення продуктивних сил, актуальні проблеми розвитку регіонів, формування і функціонування регіональних

¹ Завдання вивчення навчальної дисципліни подаються у вигляді системи знань та умінь із зазначенням певного рівня їх сформованості (Рекомендується використовувати таксономію Б. Блюма), що дозволяє визначити необхідний рівень оволодіння навчальним матеріалом та розробити засоби діагностики навчальних досягнень студентів. Узагальнені знання і уміння, що зазначені в освітній програмі надаються з відповідними кодами

- суспільно-територіальних систем, зміст і напрями регіональної політики; визначати альтернативні стратегічні напрями розвитку організаційних систем;
- розуміти значення історичної регіоналістики для вирішення практичних проблем українського суспільства, зокрема, оптимізації регіональної політики.
 - інтегрувати знання з дисципліни для поглибленого розуміння проблеми сфери діяльності, впровадження інноваційних заходів, раціоналізації практичної діяльності, отже, підвищити рівень особистої кваліфікації.

б) зможуть дізнатися про:

- об'єктно-предметної сфери та методологічних основ історичної регіоналістики, її термінологічного інструментарію, та структури;
- регіональної специфіки України в просторовому вимірі;
- історії та історіографії в регіональному контексті, розвитку регіональної науки в Україні;
- ретроспективного дослідження територіальної структури України та прогнозування оптимальної моделі регіональної організації;
- регіональних особливостей розвитку історичної думки;
- історії регіонів як системо утворюючих цілісностей;
- проблем локалізації населення і територіальних зв'язків;
- історії колонізаційних процесів, міграцій;
- історії міських і сільських поселень;
- новітніх орієнтирів та найважливіших дослідницьких напрямів: регіональної історії, історичної урбаністики, адміністративно-територіального устрою в історичному вимірі, історичної лімології;
- основних підходів вивчення міст в регіональному аспекті;
- методів регіонального аналізу та регіональної діагностики, критеріїв і методів управління регіональним розвитком, змісту і цілей регіональної політики;
- засобів оптимізації регіональної політики України, реформування адміністративно-територіального устрою, вдосконалення моделей територіального управління.

в) навчатися:

- аргументовано робити науково обґрунтовані оцінки досягненням минулого та сучасного регіонального розвитку України;
- узагальнювати, критично осмислювати та адекватно оцінювати нагромадженій в історії зарубіжний та вітчизняний досвід історичної регіоналістики;
- хронологічно співвідносити процеси, які відбувалися на землях України із загальноєвропейськими тенденціями історичного руху;
- характеризувати політико-адміністративний устрій України на різних історичних етапах, форми та засади функціонування української державності;
- аналізувати в історико-регіональному аспекті наукову літературу, статистичну інформацію, критично оцінювати та інтерпретувати її з урахуванням множинності підходів;

використовувати здобуті знання при вивченні інших історичних дисциплін, у практичній діяльності.

2. Зміст навчальної дисципліни

Розділ I. Теоретичні основи історичної регіоналістики України

Тема 1.1. Вступ до курсу «Історична регіоналістика України».

Мета і завдання курсу. Предмет і об'єкт вивчення історичної регіоналістики України. Структура історичної регіоналістики. Регіоналістика – синтез наукових знань. Економічна і історична регіоналістика як два основні напрями регіонознавчих досліджень. Функції і завдання курсу.

Історія зародження і розвитку історичної регіоналістики. Етапи розвитку регіоналістики. Регіоналістика в країнах Заходу і Україні. Вітчизняна школа регіональних досліджень. Особливості сучасного розвитку дисципліни. Основні завдання розвитку науки про регіони на сучасному етапі її розвитку. Зв'язок історичної регіоналістики з іншими науковими дисциплінами. Місце і роль історичної регіоналістики в обґрунтуванні самодостатності українського історичного процесу, виробленні схем і критеріїв районування, принципів регіоналізації України на різних історичних етапах

Комплексне регіонознавство і комплексне країнознавство: питання методології, функції, структура і опорні елементи комплексних регіонознавчих характеристик.

Тема 1.2. Термінологічний інструментарій історичної регіоналістики України

Вихідні поняття для розуміння суті поняття “регіон”. Еволюція поняття “регіон”. Співвідношення понять “регіон” і “район”. Основні ознаки регіону. Внутрішні і зовнішні регіоноутворюючі фактори. Зв'язок поняття “регіон” із іншими поняттями. Сучасні підходи до виділення регіонів у країнах Заходу і пострадянського простору.

Економічне районування: загальне і проблемне. Трансдержавні, транснаціональні і міждержавні регіони. Ієрархія і типи регіонів. Просторові рівні регіоналізації: макрорегіон – мезорегіон – мікрорегіон. Кризові, відсталі, внутрідержавні і прикордонні райони.

Структурна модель регіону та його структурно-функціональна організація. Територіальна форма поділу праці. Територіальна організація суспільства. Територіальна структура держави. Територіально-суспільні системи. Міжгалузеві комплекси в регіоні. Суть понять “регіоналізація”, “регіоналізм”, “регіонологія”, “регіонознавство”, “регіоніка”, “регіональна історія”. Причини виникнення регіоналізму і трансрегіоналізму. Основні принципи регіоналізму.

Регіон як об'єкт господарювання і управління. Визначення регіону як суспільно-географічної системи. Будова регіональної соціально-економічної

системи. Центр і периферія: тенденції взаємодії. Трансформація регіональних соціально-економічних систем.

Регіон як територіально-політична система. Історична регіоналістика як новий напрям наукових досліджень. Територіальна організація влади. Політичний розвиток регіонів і регіональна політична влада. Місцеве самоуправління як суспільно-владний інститут. Регіональні інтереси і державна політика. Регіональний політичний процес і регіональна геополітика.

Регіон і регіоналізм. Регіоналізм як науковий напрям. Сучасний регіоналізм і глобалізм. Концепція „Європа регіонів”. Принцип субсидіарності. Децентралізація, регіоналізація, федералізація. Зарубіжні концепції регіоналізму. Поняття «регіональна історіографія», «проблемна історіографія регіонів», «регіонально-історичні дослідження», «історичне краєзнавство». Місце і функції історичного регіонознавства в системі історичного пізнання.

Поняття «територія», «середовище», «ландшафт», «регіональність», «регіональна ідентифікація», «районоутворення», «регіональна політика», «край», «земля», «місто».

Тема 1.3. Найважливіші дослідницькі напрями

Поняття «Регіональна історія»: основні підходи і трактування. Місце регіональної історії в системі історичного пізнання. Співвідношення регіональної історії та краєзнавства. Краєзнавство як різновид регіональної історії, її підсистема.

Об'єкт та предмет історичної урбаністики. Історіографія досліджень історичної урбаністики на українських землях. Специфіка історичної регіоналістики. Основні підходи вивчення міст в регіональному аспекті. Теоретичні засади урбаністики.

Генеза міст, їх хронологічна, просторова, етнічна специфіка. Місто як соціальний організм, розвиток та особливості українських міст. Місце та значення міст в українській історії на різних етапах. Культурна екологія міста. Містобудівельні процеси сучасності. Містознавство в умовах глобалізації. Місто як осередок цивілізації. Пам'яткоохоронництво. Українські пам'яткоохоронні заклади.

Основні поняття курсу: місто, град, городище, історичне місто, образ міста, історичний населений пункт, історичний ареал населеного міста, архітектурна пам'ятка. Типологія міст.

Адміністративно-територіальний устрій України в історичному вимірі. Періодизація історії адміністративно-територіального устрою українських земель. Особливості адміністративного устрою земель у Київській Русі, Литви та Польщі, в Козацькій державі, в Російській та Австро-Угорській імперіях. Проблеми територіальної організації України за доби Центральної Ради. Місце України в системі радянського територіального управління. Проблеми управління територіями й місцевого самоврядування в незалежній Україні. Основні напрями адміністративно-територіальної реформи на сучасному етапі..

Історична лімологія. Формування й розвиток центр-периферійних відносин, виникнення й еволюція територіальних ідентичностей, організація транскордонних просторових систем. Поняття «кордон», «пограниччя». Переосмислення проблеми кордонів і погранич в сучасному світі. Кордон як соціальний й політичний конструкт, який детермінує навколишній простір, перетворюючи його на зону комунікацій і взаємовпливів. Вітчизняна традиція дослідження кордонів і прикордоння. Пограниччя як єднальна ланка між кордонами і водночас зона активної інтеграції й співробітництва. Основні критерії та підходи щодо класифікацій кордонів. Властивості кордону і прикордоння, які зумовлюють взаємовпливи і взаємодію різних локальних культур. Поняття «погранична територія», «трансгранична територія», «транскордонні географічні структури», «регіональні пограничні підсистеми»

Кордони України, «старі», успадковані від СРСР, і «нові», ті, що раніше були адміністративними міжреспубліканськими. Держави-сусіди України. Загальна протяжність сухопутного та річкового кордону України. Феномен «нового прикордоння» як сукупності історичних та новоутворених соціальних і економічних зв'язків уздовж кордонів колишніх радянських республік. Еволюція транскордонних відносин на рубежах України.

Розділ 2. Становлення інформаційної системи та інфраструктури історичної регіоналістики в Україні

Тема 2.1. Становлення і розвиток знань про регіони кінця ХУІІІ початку ХХ ст.

Нагромадження наукових знань про регіони, витоки краєзнавчих пошуків. Стихійно-описовий етап формування інформаційної бази для майбутнього регіонознавства. Створення описів і карт. Початок другого, цілеспрямовано-описового етапу формування знань про регіони України.

Третій, економіко-географічний етап у створенні емпіричної бази регіонознавства. Виділення в рамках географії, економічної та історичної наук специфічного просторово-регіонального напрямку досліджень. «Земельний» або обласницький напрям в українській історіографії. Пошук оптимальних критеріїв районування. Схеми критеріїв районування України О.Шафонського, Я.Марковича, П.Чубинського, І.Житецького, М.Аркаса. Схема економічного районування СРСР, її критики.

Університетські центри, їх роль у створенні концептуальних основ української регіоналістики. Діяльність наукових товариств. Виникнення шкіл українського краєзнавства. Перехід від нагромадження і введення в науковий обіг величезного масиву джерел до аналізу регіональної специфіки чітко окресленого простору. Перетворення Києва на визнаний регіональний центр народознавства. Система регіональних інституцій історичного профілю на українських землях ХІХ – початку ХХ ст.. Програмне забезпечення регіональних студій.

Тема 2.2. Формування наукового простору та методологічних засад історичної регіоналістики в Україні. Становлення регіональної історіографії. Наукові школи.

Поняття «науковий простір», «наукова школа». Основні ознаки і складники наукової школи. Умови формування «наукових шкіл» в історіографії України. Перші узагальнюючі видання з історії регіонів Правобережної України. Розвиток киевознавства (М.Закревський, О.Андрієвський, М.Максимович). Польські школи в українській історіографії. Історична спадщина угорських і румунських науковців. Осмислення історичних процесів через призму регіоналістичних, регіональних підходів М.Костомаровим.

Створення В. Антоновичем першої школи істориків-регіоналістів, її діяльність. Вихідці школи – історики М.Грушевський, Д.Багалій, І.Каманін, І.Линниченко, В.Ляскоронський, М.Біляшівський. Регіональні підходи у науковій спадщині В.Антоновича.

"Обласництво"- обстоювання етнографічно-федеративно-обласного принципу в історичних дослідженнях Д.Багалія та його школи. Дослідження Слобідської, Лівобережної, Південної України.

Д.Яворницький, його критики та учні. Внесок вченого в історію дослідження політико-правового устрою Запоріжжя, його суспільної організації, судочинства, господарства, військово-територіального поділу, культури і побуту. Систематичне археологічне обстеження Д.Яворницьким Катеринославщини і закладення основ місцевого музейництва. Різномічне дослідження місцевості, що підлягала затопленню під час будівництва Дніпрогесу.

Тема 2.3 Регіоналістика у львівській та київській школах М.Грушевського Одеська школа М. Слабченка.

Заснування львівської школи М.Грушевського та її учні. Консолідація наукових сил в інших українських регіонах Австро-Угорської імперії. Праці з регіональних проблем України учнів М.Грушевського. Теоретичне обґрунтування М.Грушевським єдності і безперервності історичного процесу на всій етнічній території України і наукове осмислення його просторово-часової локалізації. Пропаганда знань про українознавство. Зв'язки з зарубіжними науковцями, інститутами, товариствами.

Оформлення та діяльність Київської історичної школи М.Грушевського. Дослідження історії міст Лівобережжя ХУІІІ ст.. Історичне узагальнення доробку попередників у галузі досліджень регіональної історії. Видання літератури з проблем українознавства. Створення комісії порайонного дослідження України.

Питання формування специфічної запорізької державності, січового права, духовної і господарської культури запорозького козацтва в працях М.Слабченка. Підготовка до опублікування унікального Архіву Коша Запорозької Січі. Створення Одеської школи істориків (Є.Загоровський, К.Копержинський, О.Рябінін-Скляревський, В.Гордієвський та ін.). Роль М.Слабченка у перетворенні Одеси на авторитетний регіональний науковий

центр. Доля наукових шкіл, що займалися спеціальним дослідженням регіонів України в 30-ті роки ХХ ст..

Тема 2.4. Теоретико-пізнавальні та прикладні функції історичної регіоналістики ХІХ – початку ХХ ст..

Умови розвитку української регіональної історіографії в ХІХ ст. Дослідження регіональної специфічності у працях М.Драгоманова. Пошук ефективних моделей місцевого самоврядування як інституту виявлення громадських ініціатив.

Схема М.Грушевського періодизації українського національного руху. Роль певних регіонів у розгортанні національного руху на різних історичних етапах. Залежність між рівнем розвитку національної самосвідомості і ступенем нагромадження історичних знань. Історико-регіональний критерій періодизації українського національного руху в працях О.Прицака і Д.Решетара, В.Сарбея.

Виникнення народознавства – науки про цивілізаційний поступ і роль в ньому України. Осмислення самодостатності українського історичного процесу О.Лотоцьким, П.Стебницьким. Аналіз географічних особливостей українських територій поза межами Росії, адміністративного і політичного устрою Галичини, Буковини, Закарпаття, етнографічних особливостей гуцулів, бойків, лемків, закарпатських русинів, економічного і культурного життя. Нариси території, населення, його статистики, географії України.

Закладення в процесі вивчення України двох – вертикальному і горизонтальному - вимірах науково-організаційних основ історичної науки.

Прихильники федералізму - М.Драгоманов і І.Франко. М.Драгоманов та його ідея «самоуправи» областей і національностей. План політичної і адміністративної реформи в Росії на засадах автономії земських одиниць. Концепція федералізму І.Франка. Концепція національно-територіальної децентралізації М.Грушевського. Ідея самостійної України, як спілки самоуправних земель, утворених на основі їхніх природних і культурних особливостей (Українська Народна партія). Ідея «територіалізму» В.Липинського. Прикладна, політична функція академічних історико-регіональних праць.

Тема 2.5. Структура і функції історичної регіоналістики 20-90-х років ХХ - початку ХХІ ст.. Краєзнавство і регіонознавство.

Інституалізація краєзнавства в Україні. Відмінності українського краєзнавства порівняно з російським. Новітні тенденції у краєзнавстві. Ідеологізація краєзнавства. Занепад краєзнавчих досліджень під тиском репресій 30-х років ХХ ст.. Становище краєзнавчої системи на західноукраїнських землях. Відродження інтересу до методичних і методологічних проблем краєзнавства в 60-70-х роках. Поява поняття «історичне краєзнавство». Розвиток містознавства, киевознавства. в Україні.

«Історія міст і сіл Української РСР» - масштабне видання, яке вивело Україну в авангард краєзнавчої роботи на теренах СРСР, здобуток історичного

краєзнавства. Енциклопедичне видання «Звід пам'яток історії та культури України». Розвиток справи дослідження історії окремих регіонів в 80-ті роки ХХ ст..

Реорганізація інфраструктури локальної історії, створення нових регіональних науково-дослідних центрів після проголошення незалежності України. Пізнавальний та соціально-інформаційний потенціал сучасного історичного краєзнавства.

Становлення проблемно-теоретичного напрямку в українському регіональному вивченні. Концепції районування кінця 50-60-х рр. ХХ ст. Перехід на територіальний принцип управління промисловістю 1957 р. Регіональна політика 70-80-х років. Інтегративні моделі «регіону для країни».

Розвиток історичної регіоналістики після проголошення незалежності України. Вироблення нових схеми суспільно-географічного районування. Вдосконалення термінологічного апарату дотичних до регіоніки галузей географічного, економічного, культурологічного знання. Поява нових перспективних напрямів досліджень просторових, зокрема, міжрегіональних зв'язків.

Тема 2.6. Методологічні проблеми регіональної історіографії.

Рефлексивний рівень історіографії – осмислення не лише історії об'єкта дослідження, але і історії пов'язаних з нею наукових пошуків. Поняття «рефлексія». Місце історіографії в ряду «рефлексивних дисциплін». Поняття «українська історіографія». Багатозначність поняття «Регіональна історіографія». Регіональна історіографія як інтерпретація локальної історії на матеріалах минулого історичної науки. Етапи становлення історичного регіонального вивчення.

Світовий та загальноєвропейський контекст української історіографії після здобуття незалежності.

3. Заплановані види навчальної діяльності та методи навчання

Відповідно до мети й завдань кредитного модуля, вивчення матеріалів кожної теми структуроване в таких напрямках: 1) лекції; 2) семінарські заняття; 3) самостійна робота.

На **лекціях** розглядаються ключові теоретичні питання дисципліни, закладається підґрунтя для підготовки до семінарських і практичних занять, виконання самостійної роботи.

На **семінарських заняттях** обговорюються питання, спрямовані на те, щоб закріпити знання теоретичних основ навчальної дисципліни. Завдання для самостійної роботи сприяють засвоєнню тем, які доповнюють і розширюють знання основного програмового матеріалу.

Поточний контроль результатів навчання проводиться під час письмової експрес-контрольної на лекціях, опитування на семінарському занятті, перевірки реферату, а підсумковий — під час заліку.

Як індивідуальне завдання заплановано **реферат**. Метою підготовки реферату є поглиблене вивчення актуальних для фахівців-істориків проблем

історичної регіоналістики України. Відповідно до навчального плану, підготовка реферату обов'язкова для здобувачів усіх форм навчання. В разі невиконання або не зарахування (0 балів) реферату здобувач не допускається до заліку.

Основні методи навчання²

Загальний методичний підхід до викладання навчальної дисципліни визначається як комунікативно-когнітивний та професійно орієнтований, згідно з яким у центрі освітнього процесу перебуває аспірант – суб'єкт навчання і майбутній науковець.

На лекціях застосовується метод проблемного викладу, який дає змогу поставити проблему, сформулювати пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів, здійснити порівняння поглядів, різних підходів, з використанням наочних засобів, підібраних відповідно до теми дисертаційного дослідження здобувача.

Для передачі великого масиву інформації на лекціях застосовується пояснювально-ілюстративний або інформаційно-рецептивний метод. Аспіранти одержують знання на лекції з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в «готовій» формі, сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворювального) мислення.

Під час семінарських занять використовуються інтерактивні методи навчання, зокрема «мозковий штурм» і навчальні дискусії, письмові вправи, спрямовані на застосування набутих теоретичних знань у розв'язанні практичних завдань.

Широко використовуються методи проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий (евристична бесіда), що активізує мислення, викликає інтерес до пізнання, і дослідницький метод, який передбачає аналіз матеріалу, постановку проблем і завдань і короткий усний або письмовий інструктаж аспірантів, які самостійно вивчають літературу, джерела, виконують інші пошукові дії. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, містять усі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук джерел інформації). У даному методі найбільш повно проявляються ініціативність, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності, навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження;

2) особистісно-орієнтовані технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», дискусійні методи). Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення

² Активні методи навчання у вищому навчальному закладі / М. Дяченко-Богун // [Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2014_14_14) - 2014. - Вип. 14. - С. 74-79. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2014_14_14

суперечностей в обговорюваному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції;

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницьке спрямування навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відеопідтримки навчальних занять).

Одним з інноваційних методів навчання у вищій школі є метод комп'ютерного моделювання, який використовується як засіб розробки і перевірки, визначення принципів та закономірностей будови й функціонування соціальних процесів, систем і їх прогнозування, для розробки рекомендацій щодо управління різними соціальними явищами, процесами, системами

3.1. Лекції заняття

З дисципліни рекомендується проведення 12/11 лекційних занять. на яких в робочій навчальній програмі кредитного модуля планувати проведення експрес контролів.

Аспіранти об'єднуються у лекційні потоки.

На лекціях розглядаються ключові теоретичні питання дисципліни, закладається підґрунтя для підготовки до семінарських занять, виконання самостійної роботи

Приблизна тематика лекційних занять

№ п/п	Назва теми лекційного заняття
1	Вступ до курсу «Історична регіоналістика України»
2	Термінологічний інструментарій історичної регіоналістики України
3	Найважливіші дослідницькі напрями
4	Становлення і розвиток знань про регіони кінця ХУІІІ початку ХХ ст.
5	Формування наукового простору та методологічних засад історичної регіоналістики в Україні. Становлення регіональної історіографії. Наукові школи.
6	Регіоналістика у львівській та київській школах М.Грушевського Одеська школа М. Слабченка.
7	Теоретико-пізнавальні та прикладні функції історичної регіоналістики ХІХ – початку ХХ ст..
8	Структура і функції історичної регіоналістики 20-90-х років ХХ - початку ХХІ ст.. Краєзнавство і регіонознавство.
9	Методологічні проблеми регіональної історіографії.

3.2. Семінарські заняття

З дисципліни рекомендується проведення 11/7 семінарських занять на яких в робочій навчальній програмі кредитного модуля планувати проведення модульної контрольної роботи.

Основні завдання циклу семінарських занять: мають за мету сприяти поглибленому засвоєнню і закріпленню проблемних теоретичних питань навчальної дисципліни, встановленню зв'язку між загальними нормами культури наукової мови та практикою історичних досліджень.

Приблизна тематика семінарських занять

1	Вступ до курсу «Історична регіоналістика України».
2	Термінологічний інструментарій історичної регіоналістики України.
3	Найважливіші дослідницькі напрями
4	Становлення і розвиток знань про регіони кінця ХVIII- початку ХХ ст..
5	Формування наукового простору та методологічних засад історичної регіоналістики в Україні. Становлення регіональної історіографії. Наукові школи.
6	Теоретико-пізнавальні та прикладні функції історичної регіоналістики ХІХ – початку ХХ ст..
7	Структура і функції історичної регіоналістики 20-90-х років ХХ - початку ХХІ ст.. Краєзнавство і регіонознавство.
8	Методологічні проблеми регіональної історіографії.

3.2. Індивідуальне завдання

З навчальної дисципліни рекомендовано проведення індивідуального семестрового завдання у формі *реферату*.

Метою підготовки реферату є поглиблене вивчення актуальних для фахівців-істориків проблем історичної регіоналістики України.

Приблизна тематика (реферату):

1	Основні завдання розвитку історичної регіоналістики України на сучасному етапі.
2	Місце і функції історичного регіонознавства в системі історичного пізнання.
3	Фізико-географічне районування України
4	Місце регіонів в господарському комплексі України. Фактори соціально-економічного розвитку.
5	Економічне районування України..
6	Історико-культурна регіоналізація України.
7	Просторові рівні регіоналізації: макрорегіон – мезорегіон – мікрорегіон.

8	Регіональна політика України: концептуальні засади, історія, перспективи.
9	Формування, розвиток, проблеми і перспективи єврорегіонів в Україні.
10	Перетворення регіонів на основі осередки європейського політичного простору. «Європа регіонів».
11	Історія міст і сіл України в контексті регіональних досліджень.
12	Місто як соціальний організм, розвиток та особливості українських міст.
13	Феномен «нового прикордоння» як сукупності історичних та новоутворених соціальних і економічних зв'язків уздовж кордонів колишніх радянських республік.
14	Критерії районування України на різних історичних етапах.
15	Проблеми історичного районознавства у науковій спадщині М.Грушевського.
16	Київ - визначний регіональний центр народознавства кінця ХІХ ст..
17	Південно-Західний відділ Російського географічного товариства як центр українознавства.
18	Університетські центри, їх роль у створенні концептуальних основ української регіоналістики
19	Осмилення історичних процесів через призму регіональних підходів М.Костомаровим
20	В.Антонович як основоположник “земельного” напрямку в українській історіографії
21	Роль М.Слабченка у перетворенні Одеси на авторитетний регіональний науковий центр.
22	Проблеми історичного районознавства у науковій спадщині М.Грушевського
23	Автономізм, сепаратизм: діалектика взаємозв'язку
24	Федералізм. Основні теорії федералізації
25	Зміни в адміністративно-територіальному устрої українських земель у роки Другої Світової війни
26	Реорганізація адміністративно-територіальної системи УРСР у 1950-ті — 1980-ті рр..
27	Участь України в регіональних інтеграційних процесах на теренах Євразії (СНД, ОЧЕС, ГУАМ).

4. Оцінювання результатів навчання

Семестрова атестація проводиться у вигляді заліку. Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна рейтингова система і університетська шкала оцінювання.

Зразок екзаменаційного білету та завдання до нього додаються в додатку «Діагностика результатів навчання» (додаток А).

5. Рекомендована література

5.1. Базова література:

1. Верменич Я. В. Історична регіоналістика: навчальний посібник / Відп. ред. В. А. Смолій. Міністерство освіти і науки України; НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2014. – 412 с
2. Верменич Я.В. Теоретико-методологічні проблеми історичної регіоналістики в Україні. – К.: Інститут історії України НАН України, 2003. – 516 с
3. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети / М. І. Долішній. – К. : Наук. думка, 2006. – 510 с
4. Пістун М. Д. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект : монографія / М. Д. Пістун, К. В. Мезенцев, В. О. Тьорло. – К. : Вид.-поліграф. центр „Київ. ун-т”, 2004. – 130 с.
5. Регіональна політика: методологія, методи, практика / М. І. Долішній, П. Ю. Беленький, В. Я. Бідак та ін. – Львів: ІРД НАНУ, 2000. – 719 с.

5.2 Додатковою літературою:

6. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи: [кол. моногр.] / Алексєєв В. М., Андрійко О. Ф., Бабич О. М., Гончарук Н. Т., Гудима Н. В., Дніпренко Н. К.. / Секретаріат Кабінету Міністрів України / Ніна Романівна Нижник (заг.ред.), Наталія Трохимівна Гончарук (заг.ред.). — [Д.] : [Монолит], 2009. — 383с.
7. Верменич Я. В. Адміністративно-територіальний устрій України: еволюція, сучасний стан, проблеми реформування. У 2-х ч. / Верменич Я. В.—К. : Інститут історії України НАН України, 2009. — Ч. 1. — 364 с. ; Ч. 2.—369 с.
8. Верменич Я.В. Еволюція адміністративно- територіального устрою в Україні: проблеми концептуалізації // Український історичний журнал. - Київ, "Дієз-продукт", 2005. - №4. - с.145
9. Верменич Я., Історичний вимір регіональної науки: світовий і вітчизняний досвід // Історичний журнал. – 2003. – № 4-5. – С. 24-31
10. Верменич Я. Історична лімологія: проблеми концептуалізації // Регіональна історія України. Збірник наукових статей. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2011. - №5. - с.48
11. Верменич Я. Історична регіоналістика і краєзнавство: діалектика співвідношення // Історико-географічні дослідження в Україні. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2004. - №7. – К., 2004. – С. 29-47.
12. Верменич Я.В.Історична складова регіональної науки: методологічний аспект // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. - №8. - с. 100-109.
13. Верменич Я. В. Мікроісторія як проблемне поле соціогуманітарних досліджень // Український історичний журнал. - К: "Дієз-продукт", 2010. - №4. - с.169 –

14. Верменич Я.В. та ін. Міська історія України - проблеми початкового датування. Науково-довідкове видання / Я.В. Верменич, В.І. Дмитрук, С.І. Архипова. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – 140 с.
15. Верменич Я. Моделі економічного районування в Україні: уроки радянського досвіду // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2007. - №12. - с.118
16. Верменич Ярослава Поняття "регіональна історіографія" в сучасному українознавстві: зміст, структура, дослідницькі методи // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2002. - №6. - с. 112-120
17. Верменич Я. Поняття «регіональна історія» як структурна модель територіальних досліджень // Регіональна історія України. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2008. - №2. - с.9 - 31
18. Верменич Я. Регіон у понятійно-термінологічній системі історичної регіоналістики // Історико-географічні дослідження в Україні. Зб. наук. праць. – Ч.6. – К., 2003. – С. 319-329
19. Верменич Я. Регіоналізація України в українознавстві ХІХ ст. // Український історичний збірник. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. - №5. - с. 383-403.
20. Верменич Я. Регіональний напрям історичних досліджень Д.Багалія та його школи // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. – Вип. 14. – К.,2001. – С. 102-114
21. Верменич Я. Реформування адміністративно-територіального устрою УРСР у 20-30-х рр.: Прорахунки і уроки // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. - №10. - с.92
22. Верменич Я. Розвиток регіонально-історичних досліджень у львівській та київській школах М.Грушевського // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. – Вип. 13. – К.,2001. – С.5-23
23. Верменич Я. Роль і місце історичної регіоналістики в системі соціогуманітарних наук // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. – Вип. 20-21. – К., 2002. – С. 79-94.
24. Верменич Я.В. Роль М.С.Грушевського у становленні системи регіонально-історичних досліджень в Україні // Український історичний журнал. - Київ, "Наукова думка", 1998. - №2. - с.92-101
25. Верменич Я Становлення інформаційної системи та інфраструктури регіоналістики в Україні кінця ХVІІІ–ХІХ ст. // Історіографічні дослідження в Україні. – Вип. 14. – К., 2004. – С. 227-249.
26. Верменич Я. Становлення регіонального напрямку в українській історіографії: від М.Костомарова до М.Грушевського // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2001. - №7. - с.344
27. Верменич Я.В. Теоретико-методологічні проблеми історичної урбаністики // Український історичний журнал. - Київ, "Варта", 2004. - №3. - с 21-38.

28. Верменич Я. Урбанізаційні процеси в УРСР як об'єкт дослідження у системі локальної історії // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2007. - №16. - с.268
29. Верменич Я., Тронько П.Т Дослідження історії міст і сіл в історичному краєзнавстві України: здобутки і проблеми // Історико-географічні дослідження в Україні. Збірка наукових праць. – Ч.5. – К.,2001. – С. 14
30. Верменич Я., Тронько П.Т. Історичні міста в системі пам'яткоохоронної діяльності та регіонально-історичних досліджень // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики: Зб. наукових праць та спогадів. – Ч.4. – Ч.2. – К.,2000. – С. 355-369.
31. Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. / Гол. ред. кол.: Тронько П. Т. (гол. Гол. редкол.), Бажан М. П., Білогуров М. К., Білодід І. К., Гудзенко П. П., Дерев'янкін Т. І., Касименко О. К. (заст. гол. Гол. редкол.), Кондуфор Ю. Ю., Королівський С. М., Кошик О. К., Мітюков О. Г., Назаренко І. Д., Овчаренко П. М., Пилькевич С. Д., Ремезовський Й. Д. (заст. гол. Гол. редкол.), Слабеев І. С. (відп. секр. Гол. редкол.), Цілуйко К. К.; Ред. кол. тома: Бойченко В. О. (гол. редкол.), Касименко О. К., Котов В. Н., Кошик О. К. (заст. гол. редкол.), Марченко М. І., Мельник Л. Г., Овчаренко П. М., Процарук Г. П., Рудько М. П. (відп. секр. редкол.). АН УРСР. Інститут історії. – К.: Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1968. –1972.
32. Закон України «Про столицю України - місто-герой Київ»// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 11, ст. 79)
33. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Із змінами, внесеними згідно із Законами// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>
34. Киреев А. А. Понятие «регион» и предметно-методологические проблемы регионоведения / А. А. Киреев // Регионалистика. – 2014. – Т. 1. – № 1. – С. 18–32
35. Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України / за ред. С. Максименка. – К. : Логос, 2000. – 170 с.
36. Регіональна історія України. Збірник наукових статей/ Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор Я. Верменич. — Вип. 4. — К.: Інститут історії України НАН України,2010. — 272 с.
37. Реформування територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні: проекти нормативно-правових актів / Валентина Володимирівна Пакулько (ред.), Олександр Станіславович Врублевський (упоряд.). — К. : Інститут громадянського суспільства, 2009. — 80с
38. Студенніков І. Регіоналістика і регіонознавство: проблеми методології та категоріального апарату / Ігор Студенніков // Регіональна історія України : зб. наук. статей. – К. : Ін-т історії України НАНУ, 2007. – Вип. 1. – С. 67–78.
39. Тронько П.Т. Історія міст і сіл України в контексті регіональних досліджень. Досвід, проблеми, перспективи. К., 2001.- 49 с.
40. Якубова. Л.Д. Національне адміністративно-територіальне будівництво в УСРР/УРСР 1924–1940 [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України:

Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2010. - 728 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Natsionalni_rajony

5.3. Інформаційними ресурсами:

1. Галуцько В.В. Напрями адміністративної реформи в Україні // Форум права. – 2011. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11gvrvu.pdf>.
2. Офіційний веб-сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. –[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua>.
3. Регіони України : статистичний щорічник. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Региональная политика (сайт Європейської комісії). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/pol/reg/index_en.htm.
6. Регіональна історія України (Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/51917>я «

ДІАГНОСТИКА
РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
з навчальної дисципліни
«ІСТОРИЧНА РЕГІОНАЛІСТИКА УКРАЇНИ»

Зразок екзаменаційного білету

(Форма N Н-5.04)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти _____ **третій (освітньо-науковий)** _____
(назва ступеня)

Спеціальність _____ **032 Історія та археологія** _____
(код і назва напрямку підготовки)

Освітня програма _____ **Історія** _____
(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна _____ **Історична регіоналістика України** _____
(назва)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання з I блоку питань*

2 *Питання з II блоку питань*

Затверджено на засіданні кафедри _____ **Історії** _____
(назва кафедри)

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20____ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування екзаменаційних (залікових) білетів *

Питання I з блоку питань

1. Дайте визначення об'єктно-предметної сфери історичної регіоналістики України
2. Визначте мету і завдання та функції предмета історичної регіоналістики України.

3. Прослідкуйте взаємозв'язок політичної регіоналістики з іншими суміжними дисциплінами
4. Перелічіть відомі вам методи історичних досліджень. Які з них найбільш придатні для історико-регіоналістичних студій?
5. Дайте характеристику основних понять та категоріального апарату історичної регіоналістики України
6. В чому полягає специфіка історичної регіоналістики як наукової галузі знань?
7. Визначте основні етапи становлення історичного регіонознавства України
8. Розмежуйте об'єктно-предметну сферу історичної регіоналістики і краєзнавства. Визначте співвідношення цих двох галузей знань
9. Дайте визначення поняття «регіон» та проаналізуйте основні підходи до його трактування.
10. Дайте визначення поняттям „край”, „регіон”, „історико-культурна зона”. Визначить співвідношення між цими територіями.
11. Охарактеризуйте просторові рівні регіоналізації: макрорегіон – мезорегіон – мікрорегіон.
12. Проаналізуйте процес перетворення регіонів на основні осередки європейського політичного простору. Що таке «Європа регіонів»?
13. Розкрийте поняття «кордон», «пограниччя». Доведіть, що в сучасному світі відбувається переосмислення проблеми кордонів і погранич.
14. Поясніть, в чому полягає феномен «нового прикордоння» як сукупності історичних та новоутворених соціальних і економічних зв'язків уздовж кордонів колишніх радянських республік.
15. Визначте основні підходи і трактування поняття «регіональна історія», її місце в системі історичного пізнання.
16. Яким було місце та значення міст в українській історії на різних етапах? Охарактеризуйте містознавство в умовах глобалізації.
17. Прослідкуйте зміни в адміністративно-територіальному устрої України в історичному вимірі.
18. Дайте періодизацію історії адміністративно-територіального устрою українських земель.
19. Назвіть особливості адміністративного устрою земель у Київській Русі, Литви та Польщі.
20. Як вирішувались проблеми територіальної організації України за доби Центральної Ради ?
21. Визначте місце України в системі радянського територіального управління.

Питання II з блоку питань

22. Проаналізуйте основні критерії, підходи та спроби районування України (кінець ХУІІІ -80-ті роки ХХ ст.).
23. . Розкрийте зміни в адміністративно-територіальному устрої українських земель у роки Другої Світової війни,
24. Висвітліть процес реорганізації адміністративно-територіальної системи УРСР у 1950-ті — 1980-ті рр..

25. Визначте основні напрямки адміністративно-територіальної реформи на сучасному етапі
26. Дайте характеристику першого стихійно-описового етапу формування інформаційної бази для майбутнього регіонаознавства.
27. Охарактеризуйте пошук оптимальних критеріїв районування. Проаналізуйте схеми критеріїв районування України О.Шафонського, Я.Марковича, П.Чубинського, І.Житецького, М.Аркаса.
28. Назвіть провідні Університетські центри та визначте їх роль у створенні концептуальних основ української регіоналістики
29. Охарактеризуйте систему регіональних інституцій історичного профілю на українських землях у ХІХ - на початку ХХ ст
30. Яким був внесок М.Закревського, О.Андрієвського, М.Максимовича у розвиток киевознавства? Назвіть основні праці цих науковців.
31. Що нового вніс М.Костомаров в історико-регіональні студії другої половини ХІХ ст.?
32. Що нового вніс В.Антонович в історико-регіональні дослідження другої половини ХІХ ст.? Охарактеризуйте науковий доробок вченого.
33. В чому полягали новаторські підходи Д.Багалія у вивченні історичної регіоналістики України? Які регіони України входили до сфери наукових інтересів вченого та його учнів.
34. Яким був внесок вченого Д.Яворницького в історико-регіональні дослідження Які регіони України входили до сфери наукових інтересів вченого та його учнів.?
35. Окресліть сферу наукових інтересів учнів Львівської школи М.Грушевського. Назвіть їх праці з регіональних проблем України
36. Дайте характеристику історико-регіональних критеріїв періодизації українського національного руху в працях М.Грушевського
37. Які фактори, на Вашу думку, перетворили Київ наприкінці ХІХ ст.. на визначний регіональний центр народознавства
38. Визначте роль М.Слабченка у перетворенні Одеси на авторитетний регіональний науковий центр.
39. Дайте оцінку ідеї «самоуправи» областей і національностей М.Драгоманова. Охарактеризуйте план політичної і адміністративної реформи в Росії на засадах автономії земських одиниць.
40. Хто з істориків на вашу думку, зробив найбільш вагомий вклад в регіональну історіографію ХІХ ст.. Відповідь аргументуйте.
41. На основі фактичного матеріалу доведіть, що академічні історико-регіональні праці ХХ – початку ХХ ст. виконували прикладну, політичну функцію
42. Проаналізуйте, як відбувалась реорганізація інфраструктури локальної історії, створення нових регіональних науково-дослідних центрів після проголошення незалежності України.
43. Доведіть, що сучасне історичне краєзнавство має величезний пізнавальний та соціально-інформаційний потенціал.

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНУ КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий)

спеціальність 032 Історія та археологія

Освітня програма Історія

форма навчання Денна

Навчальна дисципліна Історична регіоналістика України

Модульна контрольна робота № _____

1 *Питання з I блоку питань*

2 *Питання з II блоку питань*

3 *Питання з III блоку питань*

Викладач _____

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

ПИТАННЯ для формування завдання з модульної контрольної роботи

Питання з I блоку питань

1. Визначте особливості сучасного розвитку дисципліни.
2. Охарактеризуйте основні завдання розвитку науки про регіони на сучасному етапі її розвитку.
3. Розкрийте значення Історичної регіоналістики в системі наук про людину й довкілля
4. Прослідкуйте трансформацію регіональних соціально-економічних систем.
5. Як співвідносяться сучасний регіоналізм і глобалізм? Проаналізуйте концепцію «Європа регіонів».
6. Розкрийте причини виникнення регіоналізму і транс регіоналізму, основні принципи регіоналізму Розкрийте зарубіжні концепції регіоналізму.
7. Визначте місце і функції історичного регіонознавства в системі історичного пізнання
8. Розкрийте основні підходи і трактування поняття «Регіональна історія». Висвітліть місце регіональної історії в системі історичного пізнання
9. Охарактеризуйте місто як соціальний організм, розвиток та особливості українських міст. Прослідкуйте місце та значення міст в українській історії на різних етапах, проаналізуйте основні підходи до вивчення міст в регіональному аспекті, теоретичні засади урбаністики.
10. Розкрийте феномен «нового прикордоння» як сукупності історичних та новоутворених соціальних і економічних зв'язків уздовж кордонів колишніх

- радянських республік. Проаналізуйте еволюцію транскордонних відносин на рубежах України
11. Висвітліть проблеми управління територіями й місцевого самоврядування в незалежній Україні, основні напрямки адміністративно-територіальної реформи на сучасному етапі
 12. Розкрийте суть трьох періодів становлення та розвитку знань про регіони України
 13. Дайте оцінку схем критеріїв районування України О.Шафонського, Я.Марковича, П.Чубинського.
 14. Що Вам відомо про схему економічного районування СРСР, назвіть її критиків

Питання з II блоку питань

1. Назвіть провідні університетські центри, покажіть їх роль у створенні концептуальних основ української регіоналістики
2. Прослідкуйте процес виникнення шкіл українського краєзнавства. Як відбувався перехід від нагромадження і введення в науковий обіг величезного масиву джерел до аналізу регіональної специфіки чітко окресленого простору?
3. Визначте основні фактори перетворення Києва на визнаний регіональний центр народознавства
4. Якими програмами та методиками керувалась Система регіональних інституцій історичного профілю на українських землях ХІХ – початку ХХ ст
5. Прослідкуйте, яким чином відбувався процес осмислення українського історичного процесу через призму регіоналістичних, регіональних підходів М.. Костомаровим.
6. Охарактеризуйте регіональні підходи у науковій спадщині Антоновича.
7. Висвітліть систематичне археологічне обстеження Д.Яворницьким Катеринославщини і закладення основ місцевого музейництва
8. Проаналізуйте діяльність І.Франка та її значення для розвитку історичного краєзнавства у Галичині
9. В яких працях знайшли вираз теоретичне обґрунтування М.Грушевським єдності і безперервності історичного процесу на всій етнічній території України і наукове осмислення його просторово-часової локалізації? Охарактеризуйте праці з регіональних проблем України учнів М.Грушевського.
10. Висвітліть процес розгортання Громадами історико-краєзнавчих студій, виникнення та проведення ними історико-краєзнавчих досліджень регіонів України
11. Охарактеризуйте процес виникнення народознавства – науки про цивілізаційний поступ і роль в ньому України
12. В яких працях знайшов вираз аналіз географічних особливостей українських територій поза межами Росії, адміністративного і політичного устрою

- Галичини, Буковини, Закарпаття, етнографічних особливостей гуцулів, бойків, лемків, закарпатських русинів, економічного і культурного життя?
13. Доведіть на прикладах прикладну, політичну функцію академічних історико-регіональних праць

Питання з III блоку питань

1. Проаналізуйте умови розвитку української регіональної історіографії в XIX ст.
2. Простежте, як відбувалось осмислення самодостатності українського історичного процесу О.Лотоцьким, П. Стебницьким.
3. Визначте основні напрями історичного краєзнавства, його переваги та специфіку.
4. Охарактеризуйте основні джерела історико-краєзнавчих досліджень.
5. Прослідкуйте процес зародження та етапи становлення краєзнавчого руху
6. Розкрийте зміст дискусії навколо визначення предмету і завдань краєзнавства, співвідношення його наукових і громадських начал.
7. Проаналізуйте історично-краєзнавчий напрям досліджень у науковій спадщині І. Крип'якевича
8. Прослідкуйте розвиток справи дослідження історії окремих регіонів в 80-ті роки XX ст..
9. Розкрийте співвідношення об'єктно-предметної сфери краєзнавства та регіоналістики
10. Висвітліть концепції районування кінця 50-60-х рр. XX ст., перехід на територіальний принцип управління промисловістю 1957 р.
11. Проаналізуйте регіональну політику 70-80-х років, інтегративні моделі «регіону для країни».
12. Охарактеризуйте розвиток історичної регіоналістики після проголошення незалежності України
13. Визначте місце історіографії в ряду «рефлексивних дисциплін».
14. Охарактеризуйте регіональну історіографію як інтерпретацію локальної історії на матеріалах минулого історичної науки.
15. Висвітліть світовий та загальноєвропейський контекст української історіографії після здобуття незалежності